

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ
PROJESİ)

EĞLENCE HİZMETLERİ

HALK OYUNLARI

ANKARA 2007

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
AÇIKLAMALAR	II
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1.HALK OYUNLARI	3
1. Halk Oyunlarının Tanımı	3
1.2.Tarihçesi	4
1.3.Halk Oyunlarının Kendi İçinde Ayrıldıkları Belli Ana Türler.....	5
1.4. Seyirlik Oyunlar	11
1.5. Halk Oyunlarının Sahneye Uyarlanması	14
UYGULAMA FAALİYETİ.....	16
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ.....	17
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	20
2.HALK OYUNLARI ÖRNEKLEMELERİ	20
2.1. Halk Oyunlarının Temel Figürleri.....	20
2.1.1. Zeybek	20
2.1.2 Halay	37
2.1.3.Çiftetelli	41
2.2. Oyunları Sahneleme Örnekleri	44
2.2.1. Zeybekte Harmandalı Örnekleme:.....	44
2.2.2. Halay Örnekleme	45
2.2.3. Seyirlik Oyun Örnekleme	46
2.2.4. Çiftetelli Örnekleme	48
UYGULAMA FAALİYETİ.....	50
DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ.....	51
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	52
MODÜL DEĞERLENDİRME	53
CEVAP ANAHTARLARI	54
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	55
KAYNAKÇA	56

AÇIKLAMALAR

KOD	212MGS004
ALAN	Eğlence Hizmetleri
DAL/MESLEK	Animatörlük / Çocuk Animatörlüğü
MODÜLÜN ADI	Halk Oyunları
MODÜLÜN TANIMI	Halk oyunlarının temel figür ve adımlarını uygulamak için gerekli olan bilgi ve becerileri içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	Hareket ve Ritim modülünü almış olmak.
YETERLİK	Gösterilerde halk oyunları figürlerini kullanmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç ➤ Bu modül ile eğlence hizmetleri departmanında, animasyon programına uygun halk oyunları gösterileri hazırlayabileceksiniz. Amaç 1. Eğlence hizmetleri departmanında gösterilerde Türk halk oyunlarının temel kural ve adımlarını kullanılabilirceksiniz. 2. Eğlence hizmetleri departmanında gösterilerde sergilenecek Türk halk oyunlarına ait örneklemeler hazırlayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Tesisteki eğlence hizmetleri departmanı, bilgisayar yazılım ve donanımları, internet, VCD, DVD, CD vb. görsel materyaller, dans salonu, dijital kamera, projeksiyon cihazı ve perdesi.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	➤ Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. ➤ Öğretmen modül sonunda size ölçme araçları uygulayarak modül uygulaması ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Turizm sektöründe yer alan konaklama işletmelerinde eğlence hizmetleri önemli bir fonksiyon kazanmıştır. Bu bölümün iyi bir hizmet vermesi, animatörlüğü meslek edinmiş kişilerin başarılı olmasına bağlıdır.

Alacağınız bu modül ile eğlence hizmetleri alanında, ülkemizin folklorik değerlerinden biri olan Türk halk oyunlarını yapabilme bilgi ve becerisini kazanabileceksiniz. Bu bilgi ve beceriler sayesinde kültürümüzün bir parçası olan Türk halk oyunlarını yerli, yabancı tüm insanlara doğru olarak aktarabileceksiniz. Böylece kültürümüze de sahip çıkmış olacaksınız.

Halk oyunlarının eğlence hizmetleri alanındaki yeri ve önemini öğrenecek, animatörlük mesleğinde daha da ilerleyebileceksiniz. Bu modülde Türk halk oyunlarını tanımak, bilgi sahibi olmak dışında, halk oyunlarını sahneye uyarlayacak ve örnekleme yapabileceksiniz.

Günümüzde, hızlı yozlaştırılan kültürümüze sahip çıkabilmek için, folklorün (halk bilimi) bir alt dalı olan halk oyunları konusunda doğru bilgiye sahip, becerikli ve işini seven insanlara ihtiyacı vardır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Eğlence hizmetleri departmanında, gösterilerde Türk halk oyunlarının temel kural ve adınılarını kullanabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Folklor nedir? Halk oyunları ile arasındaki fark nedir? Araştırınız.

Eğlence hizmetleri departmanında hazırlanan halk oyunları nelerdir? Araştırınız.

Eğlence hizmetleri departmanında “Sıra geceleri ve kına geceleri” gibi özel geceleri için ne gibi hazırlıklar yapılıyor? Araştırınız.

1.HALK OYUNLARI

1. Halk Oyunlarının Tanımı

Folklor kelimesi (Folk-Lore = Halkbilimi) ilk kez 1846’da William Johnes Thomas kullanmıştır. Folklor: “ Halkın geleneğe bağlı maddi ve manevi kültürünü kendine özgü metotlarla derleyen, araştıran, sınıflandıran, çözümleyen ve halk kültürü üzerinde değerlendirmeler yapan bir bilimdir.” Bir davranışın folklor olabilmesi için şu özellikler gereklidir.

- Anonim değere sahip olmalıdır.
- Kuşaktan kuşağa sözlü aktarılmalıdır.
- Kendi kendine öğrenilir olmalıdır.
- Zaman derinliğine sahip olmalıdır.
- Mekan yaygınlığına sahip olmalıdır.
- Gerçek hayata ait olabilmelidir.

Toplumsal konuşma dilinde ne yazık ki halk oyunları ve folklor aynı anlamda kullanılmaktadır. Oysa ki, bu yanlış bir tabirdir. Halk oyunları, folklorun içinde yer alan halk mimarisini, halk tiyatrosu, halk müziği gibi folklorun kültürel bir ögesidir.

Müzikli veya müziksiz belli bir ritme dayalı, bedensel olarak ortaya konan forma “oyun” denir. Halk oyunları ise bir ulusun duygu ve düşüncelerine dayalı, hareketin, ritmin, müziğin ve kostümün bütünleşmesidir. Halk oyunları düğünlerde, dini ve millî bayramlarda, yaylaya çıkış ve inişte vb. yerlerde oynanmaktadır.

1.2. Tarihçesi

Dans insanın varoluşu ile başlar. İlk zamanlar dansın amaçları inanç, eğitim ve eğlencedir. Tarihte ilk Türk uygarlarından Şamanların, Hunların ve Oğuzların günümüze uzanan belgelerinde yaptıkları törenlerde en önemli bölümü halk oyunlarının oluşturduğu bilinmektedir.

Türkler, Orta Asya'dan getirdikleri kültürlerini Frigya, İon, Bizans kültür birikimleri üzerine Selçuklu ve Osmanlı kültürlerini de ekleyerek geliştirdiler. Bunun sonucunda ortaya çıkan, paha biçilmez halk oyunlarımız nesilden nesile aktararak günümüze kadar gelmiştir.

Resim1.1: Bursa kılıç kalkan ekibi

Türkler danslarda kılıçkalkan, hayvan postu, zil gibi araçlar kullanmaktaydı. Günümüz halk oyunlarında da eski dansların izine rastlanmaktadır.

Folklor (Halk bilimi) alanında çalışmalara ilk olarak İstanbul Belediye Konservatuvarı 1926 yılında başlamıştır. 1929 yılında halk müziği ve halk oyunları derlemeleri yapılmış ve Türkiye'de ilk kez halk oyunlarının filmle tespiti gerçekleştirilmiştir.

1935 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatı ve himayesinde birinci uluslararası halk oyunları festivali düzenlenmiştir. Beylerbeyi Sarayı'nda düzenlenen festivale Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan halk oyunları ekipleri de katılmıştır.

Ülkemizin ilk yurt dışı gösterileri 1949-1950 yıllarında Muzaffer Sarısözen yöneticiliğinde İtalya ve İspanya'da gerçekleştirilmiştir.

1966 yılında Milli Folklor Enstitüsü, 1975 yılında Kültür Bakanlığı Devlet Halk Dansları kurulmuştur. 1984 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinde, 1988 de Gaziantep Üniversitesinde, 1989'da Ege Üniversitesinde, 2001'de Sakarya Üniversitesinde Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü kurulmuştur.

Halk oyunlarımızı seyrederken, yurdumuzun değişik yörelerinde yaşayan insanların örf, adet ve geleneklerini, karakterlerini, duygu ve düşüncelerini, inanışlarını ifade ettiğini, tabiat ve diğer canlılarla yaptıkları mücadeleyi anlatan özellikler taşıdığını görürüz. Her sanat dalında olduğu gibi halk oyunlarımız da insanı anlatır. Bu nedenle oyunlarımızın altında, kaynağı çok eskiye dayanan, bugün unutulmaya yüz tutmuş derin bir mananın gizlendiği hissedilir.

1.3.Halk Oyunlarının Kendi İçinde Ayrıldıkları Belli Ana Türler

- **Zeybekler:** ileriki konularda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.
- **Halaylar:** ileriki konularda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.
- **Karşılamalar:** Karşılama iki kişinin karşılıklı durarak oynadıkları bir oyun biçimidir.

Çiftlerin karşılıklı olarak toplanmasıyla bir grup halinde de oynanmaktadır. Kız ve erkekten oluşan çiftlerin, karşılıklı iki sıra halinde dizilmesiyle bir grup oyunu biçiminde de sürdürülmektedir. Karşılamalar salma oyunlardır. Oyuncular birbirlerine tutunmazlar. Bazı karşılamalarda bütün oyuncuların ellerinde birer mendil bulunur. Genellikle Trakya'da, kısmen de Marmara'nın Doğu ve Güneyinde görülen bir oyun türüdür. Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, İzmit, Adapazarı, Çanakkale, Bursa, Bilecik... illerinde oynanır.

- **Barlar:** Toplu olarak ve genellikle düz dizi ya da yarım ay biçiminde, oyuncuların birbirlerine tutunarak oynadıkları disiplinli grup oyunlarına bar denir. Genellikle Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu bölgesinde icra edilen bir oyun türüdür. Erzurum, Kars, Ağrı, Artvin, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan illerinde oynanır.
- **Horonlar:** Oyuncuların dizi biçiminde birbirine tutunarak oynadığı oyunlardır. Doğa yapısının sert ve dağlık oluşu, denizinin ve havasının kararsızlığı horon oyunlarında göze çarpar, Doğu Karadeniz kıyılarında kemençe veya davul eşliğinde icra edilir. Trabzon, Samsun, Artvin, Ordu, Rize... illerinde oynanır.
- **Araçlı oyunlar:** Kaşık oyunu, araçlı oyunlara güzel bir örnektir. Oyuncular ellerinde ritim aracı olarak tahta kaşıklar bulundururlar. Güney Anadolu'nun Akdeniz'e uzanan kesimleri genellikle kaşıklı oyunlar bölgesi olarak gösterilir. Eskişehir, Afyon, Kütahya, Bilecik, Kırşehir, Konya, Mersin, Antalya, Bolu, Bursa... illerinde oynanır.
- **Yallılar:** Kars yöresinde bir sıra oyunu adıdır. Düğünlerde el ele tutuşulur, kadınlar ve erkekler tarafından yürütülür. Yallı oyunu, tek çeşitten ibaret değildir. Kars yöresinde muhtelif yallılar vardır. Yallılar, doğuda Kafkas Azerbaycan'ını da içine alır.
- **Nanaylar:** Çoğu zaman kızların ve erkeklerin beraber yallı (halay) tutukları zaman söylenirse de, nanay denince akla ilk gelen kızlar ve gelinlerdir. Yallıya çıkıldığı zaman el ele tutulur. Bir yallıda altıdan yirmiye kadar kız ve erkek bulunabilir. Aşağıda örnek nanay değişti vardır.

“Nanay nanaydan gelir,
Selvim saraydan gelir,
Andır galsın nanayı,
Hamsı (Hepsi) da yardan gelir”

Bengiler, Mengiler ve Seymenler Zeybeklerin etkisinde kalan lokal oyunlardır.

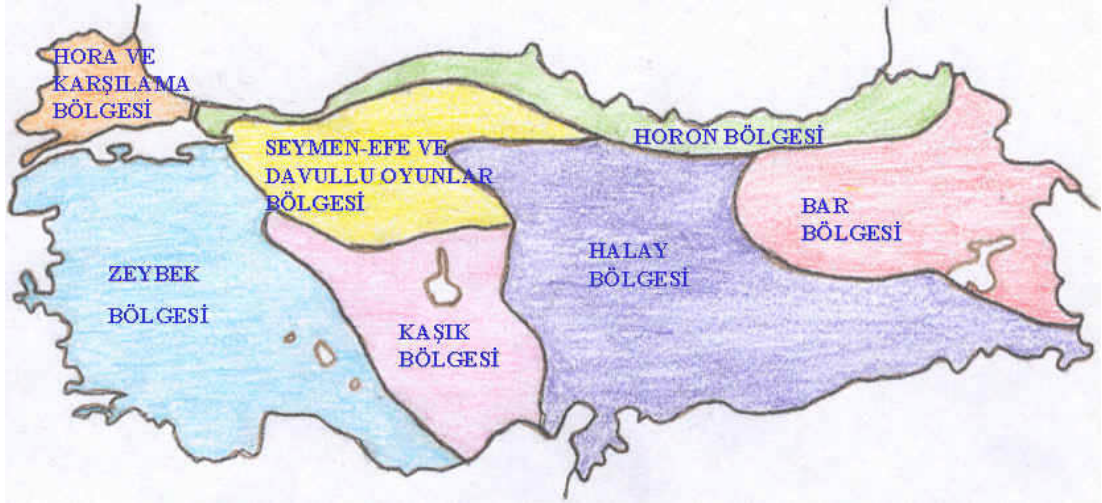
- **Bengiler;** Marmara bölgesinin güneyinde genellikle Balıkesir dolaylarında görülen bir oyun türüdür. Balıkesir, Manisa, Bursa, Çanakkal illerinde oynanır.

- **Mengiler:** Ege bölgesi ve Akdeniz bölgesinin bazı illerinde bu oyun türüne rastlamak mümkündür.
- **Seymenler:** Özellikle Ankara çevresi köy düğünlerinde kız evine gelin almaya giden ve bundan başka bazı törenlere de katılan yöresel giyimli kişilerin oluşturduğu topluluktur.

Davul ve zurna ile oynanması nedeniyle yörede oynanan diğer zeybeklerden farklı olan seymen zeybeği iki yada üç kişi ile düğünlerde düzenlenen Seymen alayının önündeki efelerce oynanır. Kılıç ya da teke palası kuşanan efeler, oyun boyunca bunları havada savururken naralar da atarlar.

Halk oyunları aşağıdaki maddelere göre de tasnif edilmiştir.

- İsimlere göre
- Oynayanların cinsine göre
- Oyunun hızına göre
- Hareketlere göre
- Düzenlerine göre
- Tutuş şekillerine göre
- Konularına göre
- Kişi sayısına göre

Şekil 1.1: Bölgelere göre halk oyunları

➤ **Zeybek:** Bu oyun türüne özellikle Ege’de rastlanır. Zeybek kelimesi (Zey:Topluluk Bek:Bey)” topluluk beyi” anlamına gelir. Bireysel oyunlardır. Kişi sayısı sınırlaması yoktur. Sahneye büyük biri çıktığında onu yalnız bırakma geleneği vardır. Bu davranış saygı gereğidir. Kadın ve erkek ayrı oynar. Zeybek oyunları, toplu olarak oynandığı zaman oyuncuların birbirlerine tutunmadan oynadıkları salma oyunlardır. Türkiye’deki Türk halk oyunlarından en yaygın olanlarından biri de zeybek türü oyunlardır. Kelimenin kullanıldığı

bölgelere bakarsak, sadece Batı Anadolu'da değil, İç Anadolu'da ve hatta diğer Türk topluluklarının yaşadığı Orta Asya topraklarında da zeybek türünün oynandığını görüyoruz.

Zeybekler bir efenin yönetiminde ovadan ovaya, dağdan dağa gezen, yoksulları gözetip yörede belirli bir otoriteye sahip olan, genellikle zalimlere veya sonradan görme zenginlere göz açtırmayan, zaman zaman işlediği bir suç yüzünden hapse girmeden dağlara kaçan, yönetime ters düşmüş insanlardır. Efeler ise yanına gelen, kendisine sığınan diğer zeybeklere yol, yöntem öğreten, onları eğiten, yerine göre akıl verip anlaşmazlıkları çözen bir kimlik içinde görünmüşlerdir.

Zeybeklerin yaşayışları çok hareketlidir. Çok kısa bir süre içinde kilometrelerce uzaklara gidip takipten kurtulabilirler. Ancak bu hareketli geçen yaşayışları içinde, zaman zaman coşkuya, heyecana ve özleme kapıldıklarını; yer yer hareketli, yer yer ağır ve asaletini ortaya koyan duruş ve adımlarla örülmüş bir oyuna kalktıklarını biliyoruz. Bu oyun sırasında ses tonlarıyla, hareketleriyle ve hatta mimikleriyle çevrelerinde saygı ve hayranlık duygularını canlandırırlar.

Oyunlarında çalınan enstrümanlar arasında bağlamaları, curaları, açık havada ise davul ile zurna birlikteliğini görürüz. Kapalı mekânlarda ise darbuka, tef veya zilli maşa da kullanılır. Geçen yüzyılın başından itibaren klârnetin de yer yer oyunlarda kullanılması, bu bölgenin Batı kökenli sazlara karşı olan eğilimini kanıtlamaktadır.

İki tür zeybek vardır.

1. Ağır Zeybek (Erkekler)
2. Kıvrak Zeybek (Kadınlar)

Ritmik yapı 9 zamanlıdır.

Oynayan kişiler saygın kişilerse, oyuna o kişinin adı verilir. Yörtük Ali Zeybeği, Çakır Efe Zeybeği gibi.

Ağır zeybeklerde enstrümanlar: Davul ve zurnadır. Klarnet sonradan girmiştir.
Kıvrak zeybeklerde enstrümanlar: İnce saz kullanılır (kapalı mekânlarda).

ZEYBEK ERKEK GİYİM KUŞAMI	ZEYBEK KADIN GİYİM KUŞAMI
Başa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fes (oyalı, oyasız, püsküllü) ➤ Keçe başlık ➤ Terlik ➤ Kefiye 	Başa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tepelik ➤ Fes ➤ Tura, turalık ➤ Tepesi güllü ➤ Tozak ➤ Al bez (pullu bez) ➤ Grep, oyalı yazma, çevre, yemeni
Gövdeye Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Zıbın, iç zıbın ➤ İşlik, mintan ➤ Pamuklu gömlek ➤ Cepken, sarka sallama, kartal kanat ➤ Camadan ➤ Yorgan kuşak ➤ Trablus kuşak ➤ Şal kuşak ➤ Kolon ➤ Silahlık ➤ Acem şalı ➤ Uçkur ➤ Dizlik ➤ Şalvar ➤ potur 	Gövdeye Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Göynek, gömlek ➤ Zıbın, içlik ➤ Delme ➤ Göğüslük ➤ Üç etek ➤ Bindallı ➤ Libade ➤ Cepken, sarka ➤ Fermene ➤ Şalvar ➤ Don ➤ Önlük, peştamel ➤ Arkalık ➤ Golan, kolon ➤ Tokalı, gümüş, altın, bez kemer
Ayağa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yün çorap ➤ Tozluk ➤ Çizme, körüklü çizme ➤ Papuç ➤ Kalçın ➤ Ayakkabı ➤ Çank ➤ Yemeni ➤ Kundura 	Ayağa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yün çorap ➤ Ucu kıvrık edik, göğebakan ➤ Çizme ➤ Çank ➤ Kundura
Aksesuarlar: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mendil, yağlık, peşkir ➤ Köstek ➤ Pazubenr ➤ Mushaflık ➤ Hamayıl ➤ Yatağan, kama 	Aksesuarlar: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yağlık ➤ Çenelik, gıdıklık ➤ Gerdanlık ➤ Nazarlık ➤ Gümüş alınlık ➤ Çiçekli taç ➤ Altın, gümüş takılar ➤ Yanaklık (zülüflük)

Şekil 1.2: Zeybek erkek ve kadın giyim kuşamı

Resim1.2:Zeybek erkek ve kadın giyimine örnek

a. Halay: Alaydan türemiştir. Düzenli insan topluluğu ile kalabalık oynanır. Sıralı oynanır. En az 5 kişi olmalıdır. Özellikle Doğu, Güneydoğu ve Orta Anadolu’da davul ve zurna eşliğinde oynanır. Çok hareketli bir danstır. Halaylarda 4 bölüm vardır:

1. Ölüm (kötüyü öldürme)
2. Doğum (iyinin gelmesi)
3. Güçlendirme (iyinin devamı)
4. Kutlama (bu durumların kutlanması)

Bu dört bölüm parçalanarak görülür;

- a. Ağırlama
- b. Yanlama
- c. Sıktırma, Oynatma, Yeldirme
- d. Belleme, Hoplama, Zıplatma

Resim1.3: Elazığ yöresi erkek halay ekibi

Elden, belden, omuzdan ve parmaklardan tutuşlar vardır. Genellikle hızlı kısımlarda omuzlardan tutulur. Oyun halay başının komutuyla yönetilir. Mendil vazgeçilmez bir oyun aracıdır. 4 zamanlı ağırlıklıdır. Ezgiler geçişlidir. Oyunlar ağırdan başlayıp gittikçe hızlanır.

Halaylarda kullanılan enstrümanlar genellikle davul ve zurnadır. Nanay biçiminde oynanan oyunlarda ise hiç çalgı kullanılmaz. Karşılıklı türküler söylenerek oynanır. Karma oynandığı gibi sadece erkekler, sadece kadınlar tarafından da ayrı oynanır. Giyim hatları birbirine benzer.

HALAY ERKEK GİYİM KUŞAMI	HALAY KADIN GİYİM KUŞAMI
Başa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Fes ➤ Poşu, poşi ➤ Arakçın ➤ Ahmadiye ➤ Takke ➤ Papak 	Başa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kofi ➤ Fes ➤ Tarbuş ➤ Başörtüsü, eşarp, tülbent, poşu, yazma ➤ Taç ➤ Gümüş tepelik
Gövdeye Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ İç gömleği ➤ İşlik, içlik ➤ Mintan ➤ Yelek ➤ Cepken ➤ Yün kuşak ➤ Tosya kuşağı ➤ Şal, şapık ➤ Şalvar ➤ Zıvga 	Gövdeye Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Gömlek ➤ İşlik ➤ Cepken ➤ Üç etek ➤ Kıras ➤ Şalvar don, tuman ➤ Önlük, ➤ Entari, fistan ➤ Ceket ➤ Kemer
Ayağa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yün çorap ➤ Yemeni ➤ Çarık ➤ Harik ➤ Edik ➤ Kundura 	Ayağa Giyilenler: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yün çorap ➤ Yemeni ➤ Çarık ➤ Harik ➤ Edik ➤ Kundura
Aksesuarlar: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mendil ➤ Köstek ➤ Pazubent ➤ Hamayıl 	Aksesuarlar: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mendil ➤ Köstek ➤ Pazubent ➤ Hamayıl ➤ Hal hal ➤ Hızma ➤ Altın, gümüş, boncuk bilezik, kolye

Şekil 1.3: Halay erkek ve kadın giyim kuşamı

b. Çiftetelli : Türk Dil Kurumu sözlüğünde “göğüs ve göbek titreterek, gerdan kırarak oynanan bir oyun ve bu oyunun müziği” olarak tanımlanır. Çiftetelli, yalnız eğlence amacı ile ritim eşliğinde vücudun, omuz, göğüs, bacak titreşimleriyle, kalça ve göbek atarak, gerdan kırarak oynanmasıdır.

Osmanlılarda, saray eğlencelerinde çiftetelli oyunu görülmektedir. Günümüzde hareket serbestliği ve figür zenginliği nedeniyle Anadolu'nun tüm yörelerinde herkes tarafından kolayca oynanmaktadır. Tek kişi ile olduğu gibi birçok kişinin katılmasıyla kadın ve erkek toplu olarak da sergilenebilir.

Çiftetellide adımlar küçük atılır, ayakların oyunda değeri yoktur. Serbest ve istenildiği gibi adım atmak

Resim1.4: Çiftetelli kıyafeti

mümkündür. Temel olan ritmin vücuda ve omuzlara alınmasıdır. Çiftetellide eğlence ve müziğe uydurulmuş bir vücudun neşesinin gösterilmesi veya yaşanması söz konusudur. Belli bir yön kısıtlaması olmadığı için bağımsız, hatta disiplinsiz bir oyun olduğu savunulur.

Çiftetellide Zeybek ve Halay gibi belirlenmiş özel kıyafetler yoktur. Genelde parlak, canlı ve süslü kıyafetler kullanılır.

1.4. Seyirlik Oyunlar

Seyirlik oyunlar anonimdir. Çağlar boyu süren halk tiyatrosu geleneğinin günümüze kadar gelen mirasıdır. Geçmişe oranla az da olsa bu oyunlar oynanmaktadır.

Seyirlik oyunlar, oynandığı toplumun kültür düzeyine ve oynandığı çağa bağlıdır. Köy yaşamı içinde çok önemli bir yer tutar.

Bu oyunların kökeninde Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar çok çeşitli kültürlerin izleri görülür.

Köy seyirlik oyunlarının oluşumu bir görüşe şöyle nitelendirilmektedir. “Anadolu köylülerinin kültürü dolayısıyla dramatik sanatı, beş önemli etkenle bir araya gelerek oluşmuştur. Bunlar: Yer, soy, imparatorluk, İslam ve Batılılaşma'dır.” Köy seyirlik oyunları daha çok köylerde yılın belirli günlerdeki bazı törenlerde, düğünlerde ve uzun kış gecelerinde oynanır.

Gelenekte bu oyunların özel bir adı yoktur. Oyunlar kaynağını kültürel ve ekonomik ortamdaki alırlar. Seyirlik oyunlarda topluluğu eğlendirmek, neşelendirmek amacı güdülür. Toplumun aksak yönleri, bozuk ilişkileri alaya alınır. Kelime oyunlarından yola çıkılarak espiriler yaratılır. Her oyunun sonunda seyirciye ahlâki bir mesaj verilir. Oyunlar genellikle sözlüdür.

Seyirlik oyunların konularını şöyle özetleyebiliriz. Evlenme, kız kaçırma, damat tıraşı, bolluk, ak, kara çatı şması gibi.

Resim1.5: Aşuk

Resim1.6:Maşuk

Oyunlar meydanlarda veya evlerde oynanır. Oyuncular profesyonel değildir. Genellikle yönetmenin görevini en tecrübeli oyuncu üstlenir. Oyunlarda dekor önemli değilken, müzik ve dans mutlaka vardır. Kostümler, aksesuarlar çok önemlidir. Çok fazla kılık değiştirilir. Kadın kılığına giren erkekler, kadın makyajı yapmazlar.

Halk seyirlik oyunları arasında şunları sayabiliriz;

➤ **Oyun çıkarmalar:** Damat tıraşı, kız kaçırma gibi seyirlik oyunlardır.

Karagöz : Karagöz bir gölge oyunudur. Hayvan derisinden yapılan çeşitli şekillerin (hayvan, insan, eşya gibi) arkadan verilen ışıkla beyaz perde üzerine aktarılmasıdır. Karagöz Osmanlı zamanında saray tarafından ilgi görmüş şehzadelerin düğünlerinde gösterilmiştir.

Resim1.7: Karagöz ile Hacivat

Başkahramanlar Karagöz ve Hacivat'tır. Karagöz, halkın ahlak ve sağduyusunu temsil eder.

Hacivat ise kaypak, düzene uyan birisidir. Oyunun diğer tipleri olarak Tiryaki, Matiz, Beberuhi, Tuzsuz Çelebi, Zenneler sayılabilir. En çok bilinen oyunlarından bazıları, Büyük Evlenme, Kanlı Nigar, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Karagöz'ün Yazıcılığı, Karagöz'ün Hekimliği'dir.

➤ **Orta oyunu:** Karagöz'ün perdeden yere inmiş halidir. Yani oyun perde de değil, sahnede icra edilir.

Etrafı seyirciler ile çevrili olduğu için orta oyunu adını almıştır. En önemli iki kahramanı Kavuklu ve Pişekâr'dır. Kavuklu cahil, kurnaz, telaşlı ve neşeli olup Pişekâr da işgüzar, iyiyi kötüden ayıran yaşlı bir kişidir. Oyunlar bu iki kahraman arasında geçen söz düellolarından ibarettir.

Resim1.8: Orta oyunu

Resim1.9: Kuklalar

➤ **Kukla:** Türkçe bebek anlamına gelen ve bugün Anadolu'da yaşayan Korçak, Kaburcuk, Kaurcak, Lübet gibi isimlerle yaşayan kukla seyirlik oyunların en eskilerindedir. Konusu günlük hayattan ve edebi hikayelerden oluşur. 14.yüzyıldan bu yana var olduğu bilinmektedir. Başkahramanları İbiş ve İhtiyardır. İhtiyar varlıklı bir kişi olup İbiş ise kurnaz ve hazır cevaptır. 19. yüzyıl sonlarında kukla sanatı önemini yitirmeye başlamıştır.

➤ **Meddah:** Hikaye anlatma üzerine dayalı bir tür taklit yapma sanatıdır. Meddah, günlük yaşamdaki olayları, masalları, destanları ve hikayeleri bir sandalyeye oturarak dinleyicilere aktarır. Meddah, aksesuar olarak bir mendil ve bir sopa (baston) kullanır. Hikayelerinin kahramanlarını o yörenin şivesi ile konuşturur. Bu sanatın günümüzdeki temsilcileri stand-up yapan şovmenlerdir.

Resim1.10: Cirit oyunu

➤ **Cirit:** Diğer adı Çavgan olarak bilinen bu oyun, Türklerin oynadıkları bir ata oyunudur.16.yüzyılda bir tür savaş oyunu olarak kabul edilmiştir. 19.yüzyılda sarayların en büyük gösteri sporu ve oyunu olmuştur. Bu oyun gündüz geniş bir meydana oynanır. Oyuncular atlarına binerler, ellerine ciritleri alırlar. Bunlar 30-40 kişi olabilir, sayıya göre iki eşit parçaya ayrılırlar. İki tarafın birinden bir atlı öne fırlar, karşı tarafın oyuncularından birinin adını seslenerek meydana davet eder. Aralarından yaklaşık 40 metre vardır. Aralarındaki mesafe ne kadar

uzun olursa oyun o kadar heyecanlı olur. Davet eden kişi ciritini atar. Ondan sonra çağırıldığı kişi kendini kovalar. Seyirciler atılan değnekleri toplayıp sahiplerine vererek oyunun heyecanına katılmış olurlar. Eğer atılan değnek ata değer ve atı öldürürse düğün sahibi atın bedelini öder. Oyunda çok yakından vurmak yasaktır. Oyun esnasında atlar ve göstericiler çok çeşitli gösteriler sunarlar.(Karşı oyuncunun attığı ciridi havada yakalamak, atın karnı altına gizlenmek, tek üzengi üzerinde dikilmek gibi...)

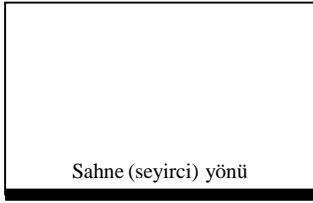
- **Tura:** Deriden yapılmış kemerler kullanılır ve köyün gençleri tarafından oynanır. Bu oyun gelin almadan önce kız eviyle oğlan evi arasında yapılır. Bu oyunda iyi koşmak ve dayak yememek marifettir. Oyunda kavga çıkması muhtemeldir ve yaşlılar araya girerek sakinleştirirler. Oyunun amacı gençlerin acıya karşı dayanıklılıklarını ispat etmeleridir.

Bunların dışında güreş, at yarışları vb. seyirlik oyunlar vardır.

1.5. Halk Oyunlarının Sahneye Uyarlanması

Belli bir sanatın seyirciye sunulmak üzere uygulandığı mekana sahne denir. Günümüzde 3 tip sahne görülür.

1. *Tip Sahne* : Üç tarafı kapalı, bir tarafı seyirciye açık sahnedir. Sunuş için en ideal olanıdır. Genelde dikdörtgen, oval-kare vb. sahnelere rastlanır.
2. *Tip Sahne* : Bir tarafı kapalı üç tarafı seyirciye açık sahnedir. Sahne zemine sıfırdır veya biraz yukarıdadır. Seyircilerin açılı bir şekilde oturması gerekir.
3. *Tip Sahne*: Dört tarafı da seyirciye açık sahnedir. İdeal bir sahne değildir. Halk oyunları gösterileri genelde bu tip sahnelerde sergilemek zorunda kalınır.

(1. Tip Sahne)

(2. Tip Sahne)

(3. Tip Sahne)

Bir sahnede teknik olarak şunlar yer alır;

- Işık
- Dekor
- Efekt
- Aksesuar
- Kostüm
- Diğer Unsurlar (Makyaj vb.)

Halk oyunları sahneye getirilirken aşağıdaki unsurlar ortaya çıkar;

- Sahne teknikleri
- Oyun
- Çizgi (oyun formu)
- Koreograf

Halk oyunlarını sahnelerken göz önünde bulundurulması gereken hususları şöyle açıklayabiliriz.

- Halk oyunları sahnelenirken sahnelemede çizgiler ön plandadır. Ana amaç çizgilerin ön plana çıkması ise, geometrik şekiller o kişinin yorumu ile ortaya çıkar. Amaç oyunu ön plana çıkarmaksa çizgi ikinci planda kalır.
- Halk oyunlarının sahneye getiriliş amacı oyunları tanıtmak ve yayılmasını sağlamaktır. Her oyunun yöresel formları vardır. Çizgiler hazırlanırken bu formlara uyularak sunuş yapılmalıdır. Şekil olarak daima oyunlar ön planda tutulmalıdır. Çizgi ve diğer unsurlar zemin olarak kalmalıdır.
- Halk oyunlarının sahnelenmesinde malzemenin orijinal olması çok önemlidir. Örneğin zeybek sahnelenirken oyunda zeybek formu yoksa orijinalliği de yok demektir. Bu orijinalliği sağlıklı aktarabilmek için oyunların otantik yapısının iyi bilmesi gerekir. Oyunun orijinalliğinin yanında kostüm, müzik, enstrümanlar ve oyuncular da konuya uygun olmalıdır.
- Sahnelenen oyunda fiziksel ve estetik dengeye dikkat edilmelidir. Fiziksel denge denince görevli kişiler ve dekor anlaşılır. Estetik denge ise sanatsal boyutu ifade eder. Sahnelenen oyunda ekibin boy ortalaması çok önemlidir. Oyuncular ya uzundan kısaya, ya kısıdan uzuna veya kısalar kenarda uzunlar ortada (çatı) şeklinde yerleştirilir. Eğer boy farkı çok ise ayakkabı topuklarıyla, başlıklarla ve bayanların etek boyları ile oynanabilir.
- Oyunu sahneye koyacak kişinin sahne ölçülerini bilmesi gerekir. Sahneye uygun çizgiler kullanılmalıdır. Örneğin; dikdörtgen bir sahnede, daire formunu kullanmak pek uygun olmaz. Ya iki daire veya oval bir form kullanmak gerekir.
- Halk oyunlarının sahnelenmesinde simetri daima ön plana konmuştur. Oyunun orijinalliği (figürü) bozulmadan simetri yapılmalıdır. Simetri oyun düzenlenmesinde bağlayıcı kural olmamalıdır. Fakat muhakkak simetri olmalıdır diye dicitilirse, figürün estetiği kaybolur. Figürler eşit güçte dağıtılabilecekse simetri yapılmalıdır. Simetriyi harekette değil, çizgide yakalamak gerekir.
- Figürün çok fazla tekrarı seyirciyi sıkır. Bunun için sunuş tekrarı ve zamanlama iyi ayarlanmalıdır. Figürlerin tekrar sayısı çizgiyi oluşturmamıza da yardımcı olur.
- Sahnelemede sayısal uyumada çok dikkat edilmelidir. Oyuncu sayısı, figürlerin sayısı, erkek veya bayan oyuncu sayıları uyumlu olmalıdır. Bunu sağlayabilmek için öncelikle kâğıt üzerinde bir çalışma yapılmalıdır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Eğlence hizmetleri departmanında kullanılmak üzere halk oyunlarının bir türünü kullanarak temel adım ve figürleri ile bir sunu hazırlayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Oyun türünü seçiniz. ➤ Oyuncu sayısını tesbit ediniz. ➤ Oyun için müzik seçiniz. ➤ Seçmiş olduğunuz oyunun figürlerinin uygulamalarını bilgi sayfasından destek alarak gerçekleştiriniz. ➤ Gösteriye uygun kostüm seçiniz. ➤ Gösteri provaları yapınız. ➤ Gösteriyi sergileyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Araştırmacı olunuz. ➤ Planlı çalışınız. ➤ Bilgi sayfalarını tekrar ediniz. ➤ Yaratıcı olunuz. ➤ Figürlerin orjinalliğini değiştirmeden kullanınız. ➤ Fiziksel ve estetik dengeye dikkat ediniz. ➤ Araştırmacı olunuz. ➤ Bilgi paylaşımı yapınız. ➤ Bilgileri bütünleştiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Aşağıda hazırlanan kontrol listesine göre kendiniz ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet/Hayır” seçeneklerinden uygun olanı kutucuğa işaretleyiniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Oyun türünü seçtiniz mi?		
2	Oyuncu sayısını tesbit ettiniz mi?		
3	Oyun için müzik seçtiniz mi?		
4	Seçmiş olduğunuz oyunun figürlerinin uygulamalarını bilgi sayfasından destek alarak gerçekleştirdiniz mi?		
5	Gösteriye uygun kostüm seçtiniz mi?		
6	Gösteri provaları yaptınız mı?		
7	Gösteriyi sergilediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonucunda eksik olduğunuzu tespit ettiğiniz konuları tekrar ederek eksiklerinizi ilgili konudan tamamlayınız. Tüm cevaplarınız doğru ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI (Çoktan Seçmeli Sorular)

1. Bir davranışın folklor olabilmesi için aşağıdakilerden hangisi gerekli değildir?
  - A) Kuşaktan kuşağa aktarılmalıdır.
  - B) Mekan yaygınlığına sahip olmalıdır.
  - C) Zaman derinliğine sahip olmalıdır.
  - D) Sanal hayata ait olabilmelidir.
  - E) Toplumun malı olmalıdır.
2. Aşağıdakilerden hangisi halk oyunlarının kendi içinde ayrıldığı belli ana türlerden değildir?
  - A) Horonlar
  - B) Zeybekler
  - C) Harmandalı
  - D) Barlar
  - E) Karşılamlar
3. Aşağıdakilerden hangisi bireysel oyunlardandır?
  - A) Atabarı
  - B) Karşılama
  - C) Horon
  - D) Halay
  - E) Zeybek
4. Aşağıdakilerden hangisi halayın bölümlerinden değildir?
  - A) İyileşme
  - B) Ölüm
  - C) Güçlendirme
  - D) Kutlama
  - E) Doğum
5. Halk seyirlik oyunlarından Karagöz'de aşağıdaki kahramanlardan hangisi yer almaz?
  - A) Hacivat
  - B) Korçak
  - C) Matiz
  - D) Tiryaki
  - E) Zenne

6. Çavgan olarak da bilinen oyunun diğ er adı nedir?
A) Orta oyunu
B) Karagöz
C) Meddah
D) Kukla
E) Cirit
7. Pişekâr hangi halk oyununda yer alan kahramandır?
A) Tura
B) Kukla.
C) Meddah
D) Ortaoyunu
E) Karagöz
8. Bir sahnede teknik olarak aşağıdakilerden hangisi yer almaz?
A) izgi (oyun formu)
B) Kostüm
C) Işık
D) Dekor
E) Efekt
9. Halk oyunlarının sahnelenmesinde fiziksel denge ile ne kastedilmektedir?
A) Sanatsal boyutu
B) Görevli kişiler
C) Oyun formu
D) Sahne  lus 
E) Figür sayısı
10. Aşağıdakilerden hangisi orta oyununda işgüzar, iyiyi kötüden ayıran yaşlı bir kişidir?
A) Hacivat
B) Meddah
C) Pişekâr
D) Karagöz
E) Kavuklu

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyetle gerekli ortam sağlandığında eğlence hizmetleri departmanında gösterilerde sergilenecek Türk halk oyunlarına ait figürleri öğrenerek örneklemeler hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Sarı Zeybek oyununu araştırınız.
- Koreograf kimdir? Araştırınız.
- Aile büyüklerinizden seyirlik oyunlar hakkında bilgi alarak bunları sınıf ortamında aktarınız.

2.HALK OYUNLARI ÖRNEKLEMELERİ

2.1. Halk Oyunlarının Temel Figürleri

2.1.1. Zeybek

Yapılan incelemelere göre Zeybek oyununun yarıcı bir kuş olan kartalın hareketlerinin yansıtılmasından oluştuğu belirtilmektedir.

Resim 2.1: Hareketsiz duruş oturuş

İlk hareketde; Kartalın uçmaya hazırlık yapması gibi zeybek oyununda aşağıdan yukarı doğru görülmektedir.

Resim2.2: İlk hareket uçma eylemine başlangıç(Zilli Mustafa Efe)

İkinci harekette; kartalın kalkış anında kanatlarını açışı gibi, zeybekte de kollar ağır havalanır ve oyun başlar.

Resim2.4: Uçuş hareketi (Mustafa Efe)

Dördüncü harekette; kuşun konmaya hazırlık yapmasına benzer. Zeybek kollarını indirir.

Resim2.3: Yükselme

**Resim2.3:Kalkış anı
(Barbaros Gören)**

Üçüncü harekette; kuşun kanatlarını çırpması gibi, zeybekte kollar oyun süresince aşağı yukarı iner ve kalkar.

Resim2.5: Konmaya hazırlık

Beşinci harekette; zeybeğin çömelmesi yine kuşun yere konmaya başlaması gibidir.

Resim2.6: Konma eylemi

➤ **Harmandalı:** Zeybek içerisinde yer alan harmandalı özellikle İzmir ve Manisa yörelerinde oynanır. Kahramanlığı, savaşı ve avı ifade eder. İlk zamanlar sadece erkekler tarafından oynanırken, günümüzde karma oynanmaya başlanmıştır. Harmandalı daire formunda oynanır. Ancak sahne sunumlarında her türlü çizgi denemesi de yapılmaktadır.

9 zamanlı olan Harmandalı oyununda toplam 6 adım kümesi bulunur. Bunlar :

- A adım kümesi: Kol kaldırılmadan yapılan temel adım kümesidir.
- A1 adım kümesi: Kollar kaldırılarak yapılan temel adım kümesidir.
- B adım kümesi: Ağır atlama olarak adlandırılan adım kümesidir.
- C adım kümesi: Eşme olarak adlandırılan adım kümesidir.
- D adım kümesi: Atık olarak adlandırılan adım kümesidir.
- E adım kümesi: Oyunun bitirildiği çapraz adım kümesidir.

9 zamanlı olan Harmandalı oyununda sözel sayım şu şekilde olmalıdır:

1 ve, 2 ve, 3 ve, 4 ve, 5 ve, 6 v, 7 ve, 8 ve, 9 ve'dir.

Üçleme (Her adımdaki ilk üç sayı oyuna hazırlık devresi)

- **Harmandalı hareketlerinin basamaklandırılması**

A adım kümesi : A adım kümesi, A1 adım kümesi ile hareketleri aynı olup kollar kaldırılmaz.

A1 adım kümesi (temel adım)

1 Sol ayak basılır sağ kol öndedir. Sol kol arkada sarma yapılır.

Ve Sağ ayak parmak ucunda sol ayağın yanına getirilir.

Resim 2.8: Temel adım 2 ve

2. Sağ ayak ile geriye basılır.

Ve : Sol ayak parmak ucunda sağın yanına getirilir, sağ kol kaldırılır.

3. Sol ayak ile öne basılır.

Ve : Sağ ayak kaldırılır, sol kol kaldırılır.

Resim 2.9: Temel adım 3 ve

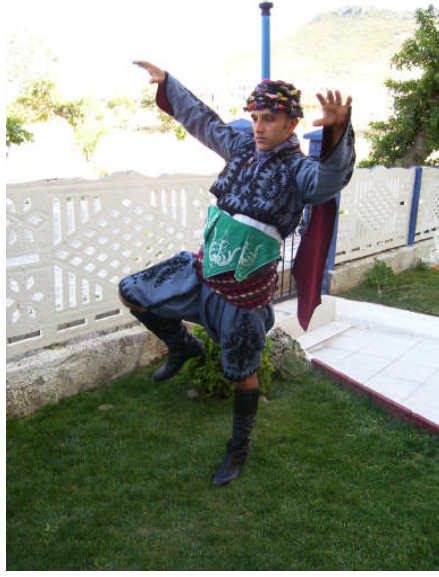

Resim 2.7: Temel adım 1 ve

Resim 2. 10: Temel adım 4 ve

4. Sağ ayak ile basılır.
Ve : Sol ayak çekilir.

Resim 2. 11: Temel adım 5 ve

5. Sol ayak ile basılır.
Ve : Sağ ayak çekilir.

Resim 2. 12: Temel adım 6 ve

7. Sol ayak ile basılır.
Ve : Sağ ayak çekilir ve daire içine dönülür.

6. Sağ ayak ile basılır.
Ve : Sol ayak çekilir.

Resim 2. 13: Temel adım 7 ve

Resim 2. 14: Temel adım 8 ve

9. Sol kol öne gelir, sağ kol arkada kapatılır.
Ve : Kol açılır.

Resim 2. 15: Temel adım 9 ve

B adım kümesi (ağır atlama)

1. Sol ayak öne adım alır.

Ve Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın yanına getirilir.

2. Sağ ayak geriye adım alır.

Ve Sol ayak parmak ucu olarak sağ ayağın yanına getirilir.

3. Sol ayak öne getirilir.

Ve Sağ ayak çekilir.

Not: B adım kümesinde ilk üç sayı “temel adımdaki 1ve,2ve,3ve” ile aynıdır.

Resim 2. 15: Ağır atlama 4

4. Sağ ayak sol çapraza getirilir,
vücut 45 derece sola döndürülür.

5. Vücut 45 derece sağa döndürülür.
6. Vücut 45 derece sola döndürülür.

Resim 2. 16: Ağır atlama 5-6

Resim 2. 17-18 : Ağır atlama 7 ve

7. Sağ ayak ile öne adım alınır.
- Ve :Sol ayak ile basılır, sağ ayak dairenin içine doğru çekilir.

8. Sağ kol öne gelir, sol kol arkada kapatılır.
Ve : Kol açılır.

Resim 2. 20 : Ağır atlama 9 ve

Resim 2. 19 : Ağır atlama 8 ve

9. Sol kol öne gelir, sağ kol arkada kapatılır.
Ve : Kol açılır.

C adım kümesi (Eşme-1)

1. Sol ayak ile basılır, sağ kol öne getirilir. Sol kol ile arkada sarma yapılır.

Ve Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın yanına getirilir.

2. Sağ ayak geriye adım alır.

Ve Sol ayak parmak ucu olarak sağ ayağın yanına getirilir, sağ kol kaldırılır.

3. Sol ayak öne getirilir.

Ve. Sağ ayak öne getirilir.

Not: B adım kümesinde ilk üç sayı “temel adımdaki 1ve,2ve,3ve” ile aynıdır.

Resim 2. 21 : Eşme (1) 4 ve

4. Sağ ayak sol çapraza getirilir.

Ve : Sağ ayak öne getirilir.

5. Sağ ayak geridedir.
Ve Sağ ayak öne getirilir.

Resim 2. 22 : Eşme (1) 6 ve

Resim 2. 21 : Eşme (1) 5 ve

6. Sağ ayak sol çapraza getirilir.
Ve : Sağ ayak öne getirilir.

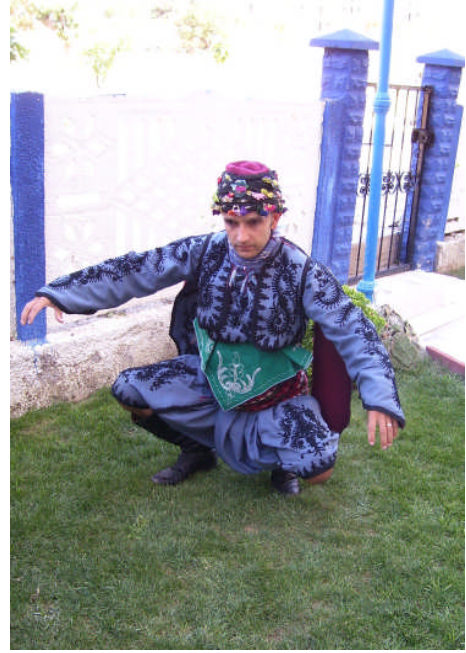
Resim 2. 23 : Eşme (1) 7 ve

7. Sağ ayak geridedir.
Ve : Sağ ayak öne getirilir.

Resim 2. 24 : Eşme (1) 8 ve

Resim 2. 25 : Eşme (1) 9 ve

8. Sağ ayak önde olmak üzere çift ayak üzerine düşülür.

9: Sol ayak üzerine oturulurken eller dizlerin üzerine konulur

C adım kümesi (Eşme-2)

Resim 2. 25 : Eşme (2) 1 ve

9. Yavaşça ayağa kalkılırken kollar iki yana açılır.
Sol ayak öndedir.
Ve Aynı pozisyonda ayağa kalkmaya devam edilir.

Resim 2. 26: Eşme (2) 2 ve 2 Aynı pozisyonda ayağa kalkmaya devam edilir.
Ve Aynı pozisyonda ayağa kalkmaya devam edilir.

Resim 2. 27: Eşme (2) 3 ve 3. Aynı pozisyonda ayağa kalkmaya devam edilir.
Ve: Ayağa kalkılır.

Resim 2. 28: Eşme (2) 4 ve

4.Sol ayak sağ çapraza getirilir.
Ve : Sol ayak öne getirilir.

**Resim 2.29: Eşme (2) 5 ve
5 : Sol ayak geridedir.
Ve : Sol ayak öne getirilir.**

**Resim 2.30: Eşme (2) 6 ve
6 : Sol ayak sağ çapraza getirilir.
Ve : Sol ayak öne getirilir.**

Resim 2.31: Eşme (2) 7 ve

**7. Sol ayak ile öne basılır.
Ve : Sol ayak çekilir.**

Resim 2.32: Eşme (2) 8 ve

**8. Sağ kol öndedir,
sol kol arkada kapatılır.
Ve: Kol açılır**

9. Sol kol öne getirilir, sağ kol arkada kapatılır.
Ve: Kol açılır.

Resim 2.33: Eşme (2) 9 ve

D adım kümesi (Atik)

1. Sol ayak ile basılır, sağ kol önde sol kol arkada sarma yapılır.

Ve : Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın yanına getirilir.

2. Sağ ayak ile geriye adım alınır.

Ve Sol ayak parmak ucu olarak sağın yanına getirilir, sağ kol kaldırılır.

3. Sol ayak ile öne basılır.

Ve : Sağ ayak çekilir.

Not: D adım kümesinde ilk üç sayı “temel adımdaki 1ve,2ve,3ve” ile aynıdır.

4. Sağ ayak sol bacağın üstündedir.

Ve Sağ ayak geridedir.

Resim 2.34-35: Atik 4 ve

5. Çökülür.

Ve : Kalkılır.

Resim 2.36-37: Atik 5 ve

Resim 2.38-39: Atik 6 - 7 ve

6 : Sol ayak sağ ayağın üstündedir.

7 : Sol ayak ile basılır.

Ve : Sağ ayak çekilir

8. Sağ kol öndedir, sol kol arkada kapatılır.
Ve: Kol açılır.

Resim 2.40: Atik 8 ve

9. Sol kol öndedir, sağ kol arkada kapatılır.
Ve: Kol açılır.

Resim 2.41: Atik 9 ve

E adım kümesi (Çapraz)

1. Sol ayak ile basılır, sağ kol önde
sol kol arkada sarma yapılır.
Ve Sağ ayak parmak ucu olarak
sol ayağın yanına getirilir.

2. Sağ ayak ile geriye adım alınır.
Ve Sol ayak parmak ucu olarak sağın yanına
getirilir, sağ kol kaldırılır.

Resim 2.42: Çapraz 1 ve Resim 2.43: Çapraz 2 ve

Resim 2.44: Çapraz 3 ve

3 : Sol ayak ile daire içine basılır.
Ve: Sağ ayak kaldırılır ve daire dışına dönülür.

Resim 2.45: Çapraz 4

4: Sağ ayak ile basılır, sol ayak kaldırılır.

Resim 2.46: Çapraz 5

5. Sol ayak ile geriye adım alınır. Sağdan daire içine dönülür.

Resim 2.47: Çapraz 6
6. Sağ ayak ile öne basılır.
Sol ayak kaldırılır.

Resim 2.48: Çapraz 7
7. Sol ayak ile öne basılır.
Sağ ayak kaldırılır.

Resim 2.49: Çapraz 8-9

8. Sağ ayağın burun kısmı ile sol ayağın yanında yere vurulup kaldırıldıktan sonra öne uzatılır.
9. Bu pozisyonda ezgi bitimi beklenir.

2.1.2 Halay

En yaygın oynanan sıra oyunudur. Hareketlerde birlik vardır. Zeybek gibi ferdi olarak farklı hareketler yapılamaz. Oyunlar ağırdan başlayıp gittikçe hızlanır. Genelde 4 zamanlıdır.

➤ **Delilo:** Halaylar içinde yer alan delilo oyunu, Elazığ'ın Harput ilçesinde derlenmiştir. En az iki kişi olmak üzere dizi halinde oynanır. Özellikle düğün ve asker uğurlamalarında oynanır. Türküli bu oyun, davul ve klarnet eşliğinde oynanır.

Delilo oyununda her biri 8 sayıdan oluşan, toplam 7 adım kümesi vardır.

- A adım kümesi: Yerinde ayak vurma.
- B adım kümesi: Sağa sola ayak vurma.
- C adım kümesi: Çapraz öne ilerleme.
- D adım kümesi: Sağa sola ayak çekerek öne ilerleme.
- E adım kümesi: Sekerek öne ilerleme.
- E1 adım kümesi: El vurarak öne ilerleme.
- E2 adım kümesi: Dönerek öne ilerleme.

Harmandalı oyununda bayanlar, oyunun hareketlerini daha yumuşak ve zarif yaparlar.

A adım kümesi (yerinde ayak vurma)

1. Sağ ayağın parmak ucu, topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur. Kollar omuz hizasındadır ve vücudun önünde serçe parmaklardan tutulur. Öne doğru küçük dairesel hareketler yapılır.

Ve Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

2. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

3. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

4. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

5. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

6. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

7. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

8. Sağ ayağın parmak ucu topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur.

Ve: Sağ ayağın parmak ucu topuk yerde kalacak şekilde yukarı kaldırılır.

B adım kümesi (sağa ve sola ayak vurma)

1. Sağ ayağın parmak ucu, topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur. Kollar A adım kümesindeki gibidir.

Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.

2. Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
3. Sağ ayağın parmak ucu, topuğu kaldırarak olduğu yere vurulur. Kollar A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
4. Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
5. Sağ ayağın parmak ucu, topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur. Kollar A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
6. Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
7. Sağ ayağın parmak ucu, topuğu kaldırmadan olduğu yere vurulur. Kollar A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.
8. Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.

C adım kümesi (çapraz öne ilerleme)

1. Sağ ayak sol ayağın önüne konarak ileriye doğru adım alınır. Kollar A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sol ayak sağ ayağın arkasına ve sağ yanına koyulur. Sağ ayağın topuğu yerden kaldırılır.
2. Sağ ayak sol ayağın önüne konarak ileriye doğru adım alınır. Kollar A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sol ayak sağ ayağın arkasına ve sağ yanına koyulur. Sağ ayağın topuğu yerden kaldırılır.
3. Sağ ayak sol ayağın önüne konarak ileriye doğru adım alınır.
Ve: Sol ayak öne uzatılır.
4. Sol ayak parmak ucu olarak sağ ayağın sağ vücut 20 derece kadar öne eğilirken kollar da düz bir şekilde aşağı indirilir.
Ve: Sol ayak öne uzatılır. Vücut düzleştirilip kollar tekrar havaya kaldırılır.
5. Sol ayak ile geriye adım alır.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır.
6. Sağ ayak ile geriye adım alır.
Ve: Sol ayak öne uzatılır.
7. Sol ayak ile geriye adım alır.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır.
8. Sağ ayak parmak ucu olarak sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.

D adım kümesi (sağa sola ayarak çekerek öne ilerleme)

1. Sağ ayak ile sağ ön vücut adım alınırken sol ayak sağ dizin yanına çekilir. Vücut 20 derece öne eğilirken, kollar aynı pozisyonudadır.

- Ve:** Sol ayak sol ön vereve doru uzatılır.
2. Sol ayak ile sol ön vereve adım alırken sağ ayak sol dizin yanına çekilir.
- Ve:** Sağ ayak sağ ön vereve uzatılır.
3. Sağ ayak ile sağ ön vereve adım alınırken sol ayak sağ dizin yanına çekilir.
- Ve:** Sol ayak sol ön vereve doru uzatılır.
4. Sol ayağın parmak ucu ile sağ ayağın sağ yanına vurulur. Kollar da düz bir şekilde aşağı indirilir.
- Ve:** Sol ayak öne uzatılır. Vücut düzeltilip kollar tekrar havaya kaldırılır.
5. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sağ ayak öne uzatılır.
6. Sağ ayak geride, sol ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sol ayak sağ dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sol ayak öne uzatılır.
7. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sağ ayak öne uzatılır.
8. Sağ ayağın parmak ucu ile sol ayağın sol yanına vurulur.
- Ve:** Sağ ayak öne doğru uzatılır.

E adım kümesi (sekerek öne ilerleme)

1. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır. Kollar, dirsekler bükük bir şekilde göğüs hizasındadır. Elleri her sayıda alkış yapılı.
- Ve:** Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır.
2. Sol ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sağ ayak sol diz hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sol ayakla öne sekerken sağ ayak öne uzatılır.
3. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır.
4. Sol ayağın parmak ucu ile sağ ayağın sağ yanına vurulur. Kollar da düz bir şekilde aşağı indirilir.
- Ve:** Sol ayak öne uzatılır. Vücut düzeltilip kollar tekrar havaya kaldırılır.
5. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sağ ayak öne uzatılır.
6. Sağ ayak geride, sol ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sol ayak sağ dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sol ayak öne uzatılır.
7. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
- Ve:** Sağ ayak öne uzatılır.
8. Sağ ayağın parmak ucu ile sol ayağın sol yanına vurulur.
- Ve:** Sağ ayak öne doğru uzatılır.

E1 adım kümesi (el vurarak öne ilerleme)

1. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır. Kollar, A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır.
2. Sol ayak önde olup çift ayakla sekilir. Sağ ayak, sol diz hizasında kaldırılır.
Ve: Sol ayakla öne sekerken sağ ayak öne uzatılır.
3. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır. Kollar, A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır.
4. Sol ayağın parmak ucu ile sağ ayağın sağ yanına vurulur. Kollar da düz bir şekilde aşağı indirilir.
Ve: Sol ayak öne uzatılır. Vücut düzeltilip kollar tekrar havaya kaldırılır.
5. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır.
6. Sağ ayak geride, sol ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sol ayak sağ dizin hizasında yukarı kaldırılır.
Ve: Sol ayak öne uzatılır.
7. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır.
8. Sağ ayağın parmak ucu ile sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.

E2 adım kümesi (dönerek öne ilerleme)

1. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır. Kollar, A adım kümesindeki gibidir.
Ve: Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır. Bir çeyrek sağa dönülür.
2. Sol ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sağ ayak sol diz hizasında yukarı kaldırılır. Bir çeyrek sağa dönülür.
Ve: Sol ayakla öne sekerken sağ ayak öne uzatılır. Bir çeyrek sağa dönülür.
3. Sağ ayak önde olacak şekilde çift ayakla sekilir. Sol ayak sağ diz hizasında yukarı kaldırılır. Bir çeyrek sağa dönülerek bir tam tur tamamlanır.
Ve: Sağ ayakla öne sekerken sol ayak öne uzatılır.
4. Sol ayağın parmak ucu ile sağ ayağın sağ yanına vurulur. Kollar da düz bir şekilde aşağı indirilir.
Ve: Sol ayak öne uzatılır. Vücut düzeltilip kollar tekrar havaya kaldırılır.
5. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak, sol dizin hizasında yukarı kaldırılır. Bir çeyrek sola dönülür.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır. Bir çeyrek sola dönülür.
6. Sağ ayak geride, sol ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sol ayak, sağ dizin hizasında yukarı kaldırılır. Bir çeyrek sola dönülür.
Ve: Sol ayak öne uzatılır. Bir çeyrek sola dönülerek bir tam tur tamamlanır.
7. Sol ayak geride, sağ ayak önde olacak şekilde geriye doğru çift ayak sekilip sağ ayak, sol dizin hizasında yukarı kaldırılır.
Ve: Sağ ayak öne uzatılır.
8. Sağ ayağın parmak ucu ile sol ayağın sol yanına vurulur.
Ve: Sağ ayak öne doğru uzatılır.

2.1.3.Çiftetelli

➤İstanbul çiftetellisi:

İstanbul çiftetellisi ağır ve kıvrak olarak iki bölümde incelenir.

• Ağır figür:

○Sol ayak pençede dizden hafif kırılarak ve yaylanarak sola doğru adım alınır.

○Sağ ayak pençede, sol ayağın arkasına çapraz olarak adım tamamlanır.

Resim2. 50 : Sahneye çıkış

○Kollar dirseklerden kırık, yukarda baş hizasında çapraz olarak tutulur. El bilekleri çapraz birleşir. Bu figür yapılırken vücut ağırlığı ortada olmalıdır.

Resim2.51:Kollarındirsekten kırılması

○Adımlar aynı şekilde devam ederken kollar her iki yana omuz hizasında açılır. Avuç içleri yere bakar.

Resim2.52 :Kolların iki yana açılması

○Sağ ayak yana omuz genişliğinde açılır ve yere bastıktan sonra, sol ayakta sola açılıp sağ ayağın topuk hizasında arkasında yere çapraz basar. Hemen ardından sağ ayak yerinde adım basar. Sonra sol ayak yerinde adım basar.

Resim2.53: Çapraza dönme

○ Bu adımlar uygulanırken kollar önce sağlı sollu yana açılır. Ardından sol ayağın arkaya alınmasıyla, sol kol yukarı doğru uzatılır. Tekrar sağ kolla aynı hizaya gelir. Sol kol yukardan aşağı indirilirken bilekten çevrilir. Baş, sola çevrili olarak kolu takip eder.

Resim2.54: Yana adım alma

○ Sağ ayak öne adım olarak dizden hafif kırılır. Sol ayak arka çaprazda durur. Kollar sağa ve sola omuz hizasında açılır. Avuç içleri yere bakacak şekilde önce sol el bilekten 90° kırılarak baş hizasında kaldırılıp uzatılır. Sol el bu hareketi yaptıktan sonra tekrar aşağı indirilir. Aşağı inerken aynı hareket sağ elle yapılır.

Resim2.55: Ellerin kaldırılması

Resim2.56: Diz çökme

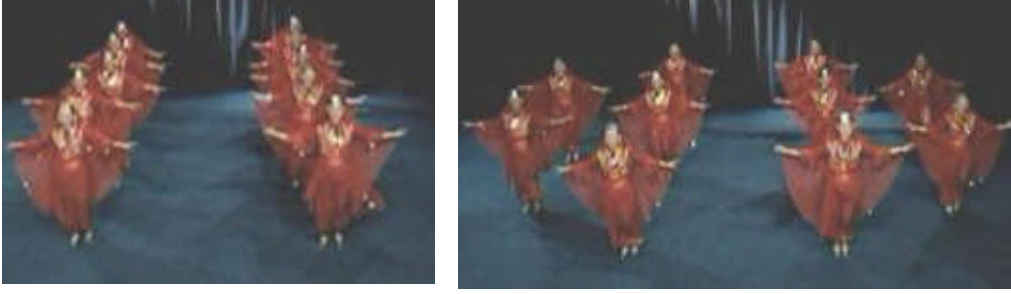
• *Kıvrak figür:*

Resim2.57, 58, 59: Geçişler

Sağ ayak tabanda, sol ayak pençede dizlerden yaylanarak, sağ sol adım alınır. Sürekli ve hızlı yapılır. Adımlar bu şekildeyken, kollar yanda omuz hizasında açıktır. Omuzlar titretilerek gövdeye hareket verilir.

- Koreografin şekline göre, adımlar hiç değişmeden kol pozisyonları değişik biçimlerde kullanılır. Oyuncu kendi ekseninde sağlı ve sollu dönüşler yapar, görsel olarak oyunu zenginleştirebilir.

Resim2.60-61: Geçişler

2.2. Oyunları Sahneleme Örnekleri

2.2.1. Zeybekte Harmandalı Örneklemesi:

İZMİR YÖRESİ ZEYBEK OYUNU HARMANDALI (ÖRNEK SAHNELEME)

: Sahne merkezini belirtir.

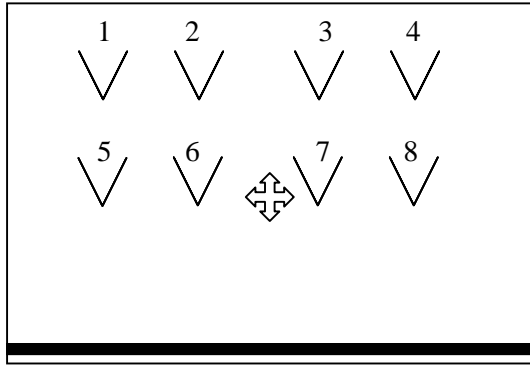

: Sahne yönü

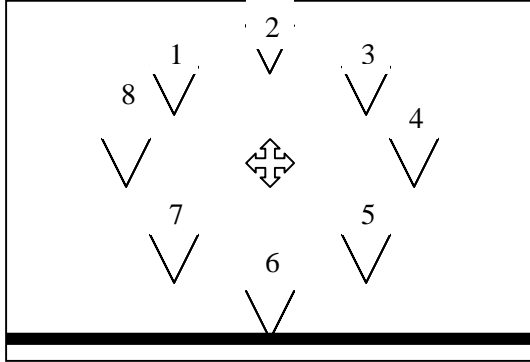
Rakamlar: Oyuncuların sıralamasını belirtir

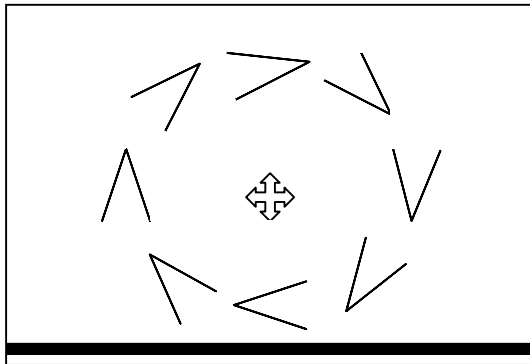
: Erkek oyuncuyu simgeler

1.SAHNE: Düz figür sahneye yerleşme

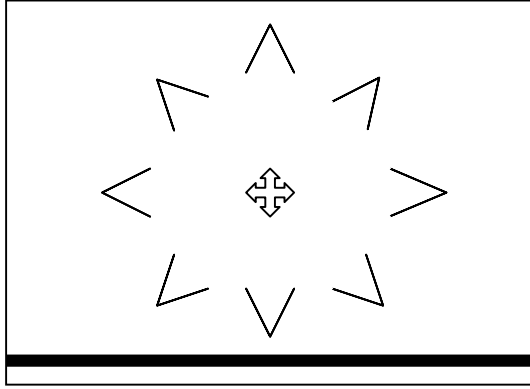
2. SAHNE: Düz figür ile daireye geçilir

3. SAHNE: Sırasıyla daire formunda;

- Düz temel adım
- Ağır atlama
- Eşme-1 Eşme-2
- Atik

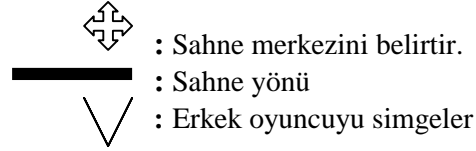

4. SAHNE: 4 figür tekrar edilir.
Final düz figür ile, her oyuncu yine daire formunda kalacak şekilde dışa doğru oyunu bitirir.

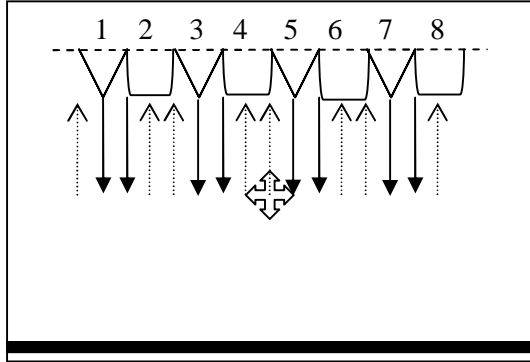
(Oyun, tekrar sayıları artırılarak zenginleştirilebilir.)

2.2.2. Halay Örneklemesi

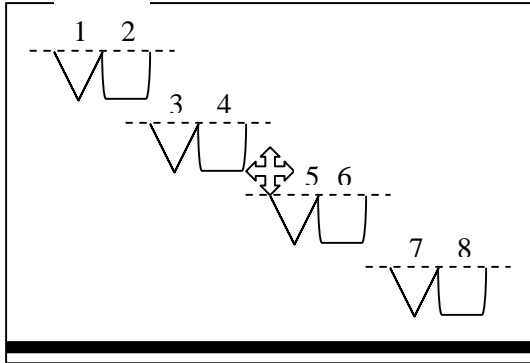
DİYARBAKIR YÖRESİ HALAY DELİLO (ÖRNEK SAHNELEME)

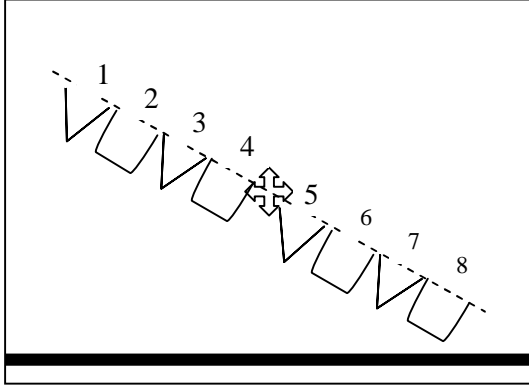
Rakamlar : Oyuncuların sıralamasını belirtir
 ----- : Kol tutuşlu olduğunu ifade eder
 : Bayan oyuncuyu simgeler

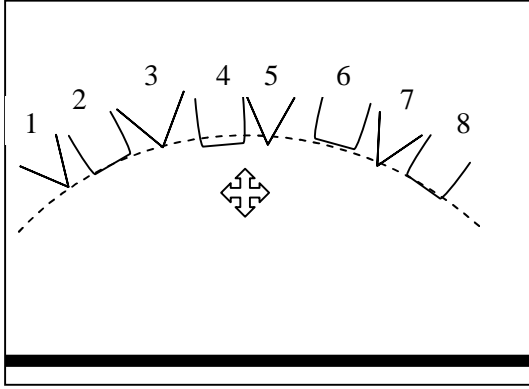
1.SAHNE: 8 sayıda 1 figür. Oklar yönünde sahne ortalanır ve geri gelinir.

2. SAHNE: 12 sayıda oyuncular şekildeki gibi öne doğru yerleşir.

3. SAHNE: 8 sayıda oyuncular sahneye paralel olarak yerleşir.

4. SAHNE:
Final 8 sayıda yarım daire şeklinde oyun bitirilir.

(Oyun, figür sayıları ve sahne koreografileriyle daha da zenginleştirilebilir)

2.2.3. Seyirlik Oyun Örneklemesi

Örnek 1: ALAKADIN OYUNU (Kütahya Yöresi)

Oyunda iki kız, yöresel şalvar takım giyip gelin olur, iki kız erkek pantolonu ve gömleği giyip saçlarını toplayarak şapkaların altında saklar ve yüzlerine boya ile bıyık sakal yaparak oğlan olur. Ayrıca köyün yaşlı ve yetenekli iki kadını eski pantolon, şapka veya kepenek giyerek çoban olur. Çobanların sırtlarına çingirak takılır. Düğünün başında bu kişiler oyundaki rollerine göre giyinirler. Bir yerde toplaşır ve topluca gelin, oğlan ve çoban kıyafetiyle düğün yerine gelirler. Düğün alanının ortasına gelerek gelinlerden biri yere çömelir. Oğlanın biri onun başına gelerek dikilir. Çoban ise gelini kendine almak için mani söyler.

Karım karım yağlarım var,
Gezilmedik köylerim var,
Sıra sıra altınım var,
Sürü sürü hayvanların var,
Gülüm kurutmam seni,
Suda çürütmem seni,
Senelerdir görmesem,
Yine unutmam seni,

Diyerek kendini beğendirmeye çalışır. Ayrıca maniler söyler. Manileri dinleyen oğlan gelini unuttur ve çoban gelini kapar. Oğlan gelini geri almaya çalışır. Diğer gelin-oğlan ikilisi de çobanla aynı oyunu sürdürür, bundan sonra yöresel türküler eşliğinde gelinler, oğlanlar ve çobanlar oynarlar. Oğlan olan kızlar düğündeki kadınları sırasıyla oyuna çıkarıp oynatır.

Örnek 2: YILDIZ GÖSTERME (Erzurum Yöresi)

Oyuncu ortaya çıkarak seyircilere seslenir:

Arkadaşlar, çok çalıştım, uğraştım, şimdi bir iş becereceğim, şu kapalı odada size yıldız göstereceğim. Ne sihirdir ne keramet, el çabukluğu marifet, görmek isteyen varsa gelsin.

Seyircilerden birini ortaya alır, sırt üstü yatırır. Ceketini çıkararak yüzünü kapatır. Kol kısmı açık olmak üzere yukarıya kaldırır. Sonra yerde yatan kişiye "Ceketin kolundan yukarıya doğru bak, şimdi yıldızları göreceksin" der. Önceden hazırladığı suyu ceketin kolundan aşağıya döker. Yerde yatan kişi aniden korkar ve ıslanır.

Örnek 3: Karagöz- Eczane Oyunu

Resim2.62: Karagöz perde arkası

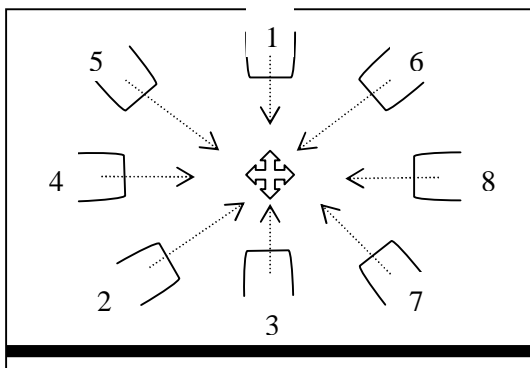
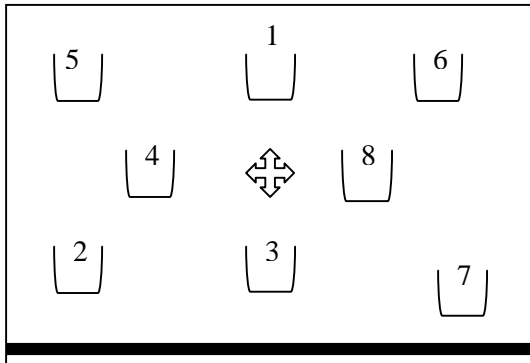
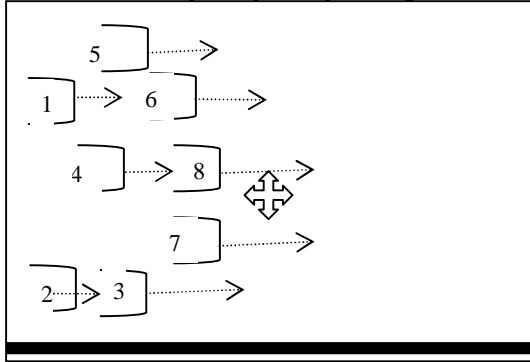
Karagöz ve Hacivat doktorluk yapmaya karar vererek bir eczane açarlar. Bir Zenne ile bir Çelebi eczaneye gelip Karagöz ile alay geçerler. Daha sonra Denyo ve Matiz de eczaneye gelir. Karagöz Denyo'yu ameliyat ederken burnunu koparır. Sonra Frenk gelir, Karagöz Frenk'i muayene etmek için içerden şiş, tokmak ve balta gibi aletler getirince Frenk kızar, Karagöz'e vurur. Cud gelir, Karagöz'e ağrıyan dişini gösterirken elini ısırır. Karagöz kızar, dişini çekerken çenesini koparır. İhtiyar gelir, Karagöz ihtiyarı tedavi ederken kolunu ve başını koparır. Zeybek eczaneye gelip ihtiyarı sorar. Karagöz ihtiyarın bir parçasını getirir. Zeybek duruma kızarsa da iş tatlıya bağlanıp çengi oynatılır.

2.2.4. Çiftetelli Örneklemesi

İSTANBUL YÖRESİ ÇİFTETELLİ ÖRNEK SAHNELEME

 : Sahne merkezini belirtir.

 : Bayan oyuncuyu simgeler.

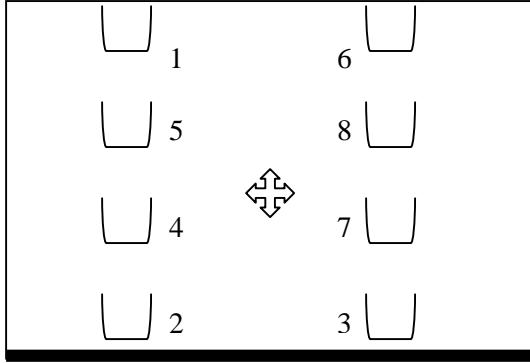
Rakamlar : Oyuncuların sıralamasını belirtir.

 : Sahne yönü

1.SAHNE: Sahneye gösterilen şekilde; sol ayak pençede dizden hafif kırılarak ve yaylanarak sola doğru adım alınır. Sağ ayak pençede, sol ayağın arkasına çapraz olarak adım tamamlanır.

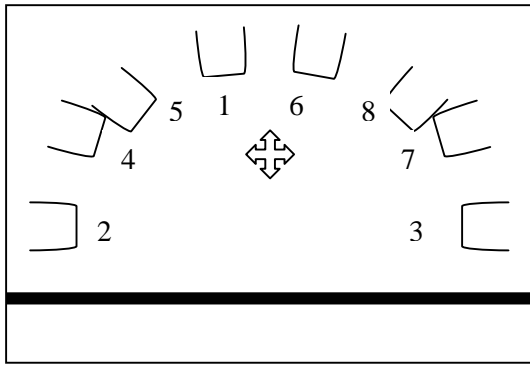
2. SAHNE: Kollar dirseklerden kırık, yukarda baş hizasında çapraz olarak tutulur. El bilekleri çapraz birleşir. Bu figür yapılırken vücut ağırlığı ortada olmalıdır. Sahneye yerleşim şekilindeki gibi olur.

3. SAHNE: Oyuncular dairenin merkezine doğru kapanıp açılma hareketini yapar. Sağ ayak öne adım olarak dizden hafif kırılır. Sol ayak, arka çaprazda durur. Kollar sağa ve sola omuz hizasında açılır. Avuç içleri yere bakacak şekilde önce sol el bilekten 90°kırılarak baş hizasında kaldırılıp uzatılır. Sol el bu hareketi yaptıktan sonra tekrar aşağı indirilir. Aşağı inerken aynı hareket sağ elle yapılır

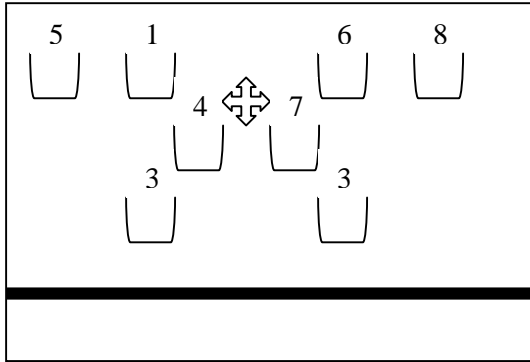
4. SAHNE: Sol ayak pençede dizden hafif kırılarak ve yaylanarak sola doğru adım alınır.

Sağ ayak pençede, sol ayağın arkasına çapraz olarak adım tamamlanır. İki sıra haline gelir.

5. SAHNE: Sağ ayak tabanda, sol ayak pençede dizlerden yaylanarak sağ-sol adım alınır. Sürekli ve hızlı yapılır.

Adımlar bu şekildeyken, kollar yanda omuz hizasında açıktır. Omuzlar titretilerek gövdeye hareket verilir. Yarım daire şekline geçilir.

6. SAHNE 2. sahnedeki adımlara ek olarak kollar her iki yana omuz hizasında açılır. Avuç içleri yere bakar ve final yapılır.

FİNÂL

UYGULAMA FAALİYETİ

Eğlence hizmetleri departmanında gece gösterileri için halk oyunlarından birini seçip temel hareketlerini kullanarak ve sahne düzeni uygulayarak örnek bir gösteri hazırlayınız ve sergileyiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Oyunun kişi sayısını belirleyiniz. ➤ Sahne büyüklüğünü tesbit ediniz. ➤ Sahne düzenini kâğıt üzerinde belirleyiniz. ➤ Seçmiş olduğunuz oyunun figürlerinin uygulamalarını bilgi sayfasından destek alarak gerçekleştiriniz. ➤ Gösteriye uygun müzik seçimi yapınız. ➤ Gösteriye uygun kostüm seçiniz. ➤ Gösteri provaları yapınız. ➤ Gösteriyi sergileyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sınıf içi grup çalışması yapınız. ➤ Planlı çalışınız. ➤ Bilgi sayfalarını tekrar ediniz. ➤ Yaratıcı olunuz. ➤ Figürlerin orijinalliğini değiştirmeden kullanınız. ➤ Fiziksel ve estetik dengeye dikkat ediniz. ➤ Araştırmacı olunuz. ➤ Bilgi paylaşımı yapınız. ➤ Bilgileri bütünleştiriniz. ➤ Planlı çalışınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ

Aşağıda hazırlanan kontrol listesine göre kendinizin ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet/Hayır” seçeneklerinden uygun olanı kutucuğa işaretleyiniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1	Oyunun kişi sayısını belirlediniz mi?		
2	Sahne büyüklüğünü tesbit ettiniz mi?		
3	Sahne düzenini kağıt üzerinde belirlediniz mi?		
4	Seçmiş olduğunuz oyunun figürlerinin uygulamaları bilgi sayfasından destek alarak gerçekleştirdiniz mi?		
5	Gösteriye uygun müzik seçimi yaptınız mı?		
6	Gösteriye uygun kostüm seçtiniz mi?		
7	Gösteri provaları yaptınız mı?		
8	Gösteriyi sergilediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonucunda eksik olduğunuzu tespit ettiğiniz konuları tekrar ederek eksiklerinizi ilgili konudan tamamlayınız. Tüm cevaplarınız doğru ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

ÖLÇME SORULARI

- Aşağıdakilerden hangisi sahnelemede bayanı temsil eden şekildir?
A) B) C) D) E)
- Zeybekde harmandalı oyunu kaç zamanlıdır?
A) 6 B) 7 C) 8 D) 9 E) 10
- Halayın içinde yer alan delilo oyunu için en az kaç kişi dizi halinde oynamalıdır?
A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5
- Harmandalında kaç adım kümesi vardır?
A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6
- Aşağıdaki figürleri Harmandalı ve Delilo olarak işaretleyiniz.

	<u>Harmandalı</u>	<u>Delilo</u>
a) Atik.....	☐	☐
b) Dönerek öne ilerleme	☐	☐
c) Yerinde ayak vurma	☐	☐
d) Eşme.....	☐	☐
e) Çapraz.....	☐	☐
f) Ağır atlama	☐	☐
g) Sekerek öne ilerleme	☐	☐

MODÜL DEĞERLENDİRME

Eğlence hizmetleri departmanında gece gösterilerinde kullanılmak üzere halk oyunları veya seyirlik oyunları kullanarak kısa bir gösteri hazırlayıp sergileyiniz.

Sıra	Değerlendirme Ölçütleri	Değerlendirme:	
		Evet	Hayır
1	Gösteri konunuzu seçtiniz mi?		
2	Gösteriye katılacak kişileri belirlediniz mi?		
3	Sahne düzenini belirlediniz mi?		
4	Mekanda gerekli dekorasyon ve süslemeler için gerekli malzemeleri temin ettiniz mi?		
5	Gösteri için gerekli kostüm ve aksesuarları belirlediniz mi?		
6	Gösteri için gerekli müzik seçimini yaptınız mı?		
7	Seçmiş olduğunuz halk oyunu ya da seyirlik oyunun gerektirdiği temel hareketleri gösterinizde kullandınız mı?		
8	Gösteri için provalar yaptınız mı?		
9	Gösteri provalarında ortaya çıkan aksaklıkları tesbit ettiniz mi?		
10	Gösteride tesbit edilen aksaklıkları düzelttiniz mi?		
11	Gösterinizi sergilediniz mi?		
12	Gösteri ile ilgili genel değerlendirme yaptınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Bu modülde yer alan öğrenme faaliyetlerini bitirdiniz. Öğretmeninize başvurarak onun belirleyeceği bir sınav yöntemiyle bütün modülün genel değerlendirmesini yapmasını isteyiniz. Bu modül ile verilen yeterliği kazandınız ise bir sonraki modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ -1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	C
3	E
4	A
5	B
6	E
7	D
8	A
9	B
10	C

ÖĞRENME FAALİYETİ -2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	A
2	D
3	B
4	E
5.a	Harmandalı
5.b	Delilo
5.c	Delilo
5.d	Harmandalı
5.e	Harmandalı
5.f	Delilo
5.g	Harmandalı
5.h	Delilo

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- ŞENEL Suna Eden, (Chor F.I.) Halk Oyunları Yazımı Hareket Notasyonu, Birinci Kitap, Mey Ofset, İzmir 1990.
- ŞENEL Suna Eden, (Chor F.I.) Halk Oyunları Yazımı Hareket Notasyonu, İkinci Kitap, Mey Ofset, İzmir 1990.
- ŞENEL Suna Eden, (Chor F.I.) Halk Oyunları Yazımı Hareket Notasyonu, Üçüncü Kitap, Mey Ofset, İzmir 1990.
- ŞENEL Suna Eden, (Chor F.I.) Halk Oyunları Yazımı Hareket Notasyonu, İkinci Kitap, Mey Ofset, İzmir 1994.

KAYNAKÇA

- AYDIN Cengiz, **Lise Halk Oyunları Ders Kitabı**, M.E.B. Yayınları, Ankara 2002.
- ÇAKİREFE Derya, **İ.T.Ü. Konservatuarı Halk Oyunları Bölümü Ders Notları**, İstanbul 1998.
- DEMİRSİPAHİ Cemil, **Türk Halk Oyunları**, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1975.
- EGE Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuarı Türk Halk Oyunları Bölümü Ekin Topluluğu **Türk Halk Oyunları Serisi, Folk Dance and Traditional Dance Theatre Ensemble “EGE”** Servet Yapım
- www.gurlekmilli.com
- www.tiyatroline.com
- www.karagoz.net
- www.kultur.gov.tr
- www.kutahyakultur.gov.tr
- www.kulturturizm.gov.tr
- www.tuhad.ege.edu.tr
- www.turkuler.com